Установа адукацыі
"Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў"

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Рэктар БДУКМ
________________ А.А.Корбут
"4" студзеня 2018 г.
Рэгістрацыйны № ВД-30/эвуч.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ГІСТОРЫЯ МАСТАЦКАЙ КРЫТЫКІ І МАСТАЦТВАЗНАЎСТВА

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці
1-21 04 02 Мастацтвазнаўства (па напрамках),
напрамку спецыяльнасці 1-21 04 02-05 Мастацтвазнаўства (інтэграванае),
спецыялізацыі 1-21 04 02-05 01 Кампаратыўнае мастацтвазнаўства

2018

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарта ОСВО 1-21 04 02-2013 Мастацтвазнаўства (па напрамках) і вучэбнага плана па спецыялізацыі 1-21 04 02-05 01 Кампаратыўнае мастацтвазнаўства, рэг. № Д21-1-72/17вуч. ад 04.07.2017

СКЛАДАЛЬНІК:
А.М. Шаройка, дацэнт кафедры беларускай і сусветнай мастацкай культуры ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў", кандыдат мастацтвазнаўства

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

А.У. Макарэвіч, старшы выкладчык кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці "Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў";

Я.У. Голікава-Пошка, навуковы супрацоўнік аддзела экранных мастацтваў дзяржаўнай навуковай установы "Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі", кандыдат мастацтвазнаўства

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай беларускай і сусветнай мастацкай культуры ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў" (пратакол № 5 ад 12.10.2017);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў" (пратакол № 2 ад 14.12.2017)

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Адказны за выпуск: *А.М. Шаройка*

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне “Гісторыя мастацкай крытыкі і мастацтвазнаўства” прызначана для студэнтаў, якія навучаюцца па спецыяльнасці 1-21 04 02 Мастацтвазнаўства (па напрамках), напрамку спецыяльнасці 1-21 04 02-05 Мастацтвазнаўства (інтэграванае).

Вучэбная дысцыпліна “Гісторыя мастацкай крытыкі і мастацтвазнаўства” з’яўляецца важнай у вывучэнні сусветнай і айчыннай мастацкай культуры ў працэсе падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне мастацтвазнаўства. Яна сутнасна пашырае і паглыбляе веды ў галіне гісторыі, тэорыі, метадалогіі мастацтвазнаўства і мастацкай крытыкі.

У адпаведнасці з Адукацыйным стандартам вышэйшай адукацыі ОСВо 1-21 04 02-2013 Мастацтвазнаўства (па напрамках) пад час вывучэння вучэбнай дысцыпліны “Гісторыя мастацкай крытыкі і мастацтвазнаўства” студэнт павінен набыць наступныя:

Акадэмічныя кампетэнцыі:

АК-6. Валодаць міждысцыплінарным падыходам да вырашэння праблем.

АК-13. Валодаць інфармацыяй у галіне гістарычных ведаў, разумець рухаючыя сілы і заканамернасці гістрычнага працэсу для ўзбагачэння зместу сваей даследчыцкай мастацка-творчай і педагагічнай дзейнасці.

АК-18. Умець бачыць і інтэрпрэтаваць факты, падзеі, з’явы сферы прафесійнай дзейнасці ў шырокім гістарычным і культурным кантэксце.

Сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі:

САК-2. Быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння.

САК-6. Умець працаваць у калектыве.

САК-9. Праяўляць ініцыятыву і творчы падыход, у тым ліку да нестандартных сітуацый.

Прафесійныя кампетэнцыі:

ПК-1. Кваліфікавана праводзіць навуковыя даследаванні па выяўленню, апісанню, аналізу, рэцэнзаванню мастацкіх твораў.

ПК-11. Аналізаваць сучасны стан і перспектывы развіцця мастацтва.

ПК-12. Прымаць удзел у правядзенні экспертызы твораў мастацтва, даваць кваліфікаваныя заключэнні і кансультацыі.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – паказаць эвалюцыю поглядаў на мастацтва. Набытыя пад час навучання веды павінны дазволіць студэнту дасведчана, пісьменна і прафесійна арыентавацца ў шэрагу агульных гістарычных і тэарэтычных пытанняў у галіне мастацтвазнаўства.

Асноўныя *задачы* вучэбнай дысцыпліны:

- паглыбіць веды пра спецыфічныя рысы мастацтвазнаўства;
- сфарміраваць уяўленне пра агульнае і адметнае ў тэарэтычным асэнсаванні і ацэнцы твораў мастацтва;
- азнаёміць з асноўнымі мастацтвазнаўчымі крыніцамі і крытычнымі публікацыямі.

На пры канцы вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен *ведаць:*

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

- асноўныя паняцці гісторыі і тэорыі мастацтва, бачыць іх у гістарычнай эвалюцыі;
- творчасць выдатных мастацтвазнаўцаў і крытыкаў розных мастацкіх эпох, школ, кірункаў;
- сучасныя прынцыпы ўспрымання мастацтва, асноўныя падыходы і метады мастацтвазнаўства.

Студэнт павінен *умець:*

- характарызаваць мастацкую эпоху і асноўныя этапы яе развіцця;
- вызначаць спецыфіку нацыянальнага мастацкага працэса;
- рабіць тыпалогію і класіфікацыю жанраў мастацтвазнаўчых даследаванняў;
- пісьмова выказваць асабістае меркаванне ў розных жанрах мастацтвазнаўчых работ;
- выкарыстоўваць набытыя веды ў прафесійнай практыцы.

Студэнт павінен *валодаць:*

- алгарытмам вывучэння, засваення, практычнага выкарыстання тэарэтычных і гістарычных ведаў пра мастацтва;
- навыкам самастойнай работы з рэкамендаванай літаратурай і Інтэрнэт-рэсурсамі па гісторыі мастацтвазнаўства і мастацкай крытыкі;
- навыкам самастойнага аналізу і крытычнага асэнсавання інфармацыі па асобных пытаннях гісторыі мастацтвазнаўства і мастацкай крытыкі;
- навыкам вядзення дыскусій па асноўных праблемах вывучаемай мастацтвазнаўчай дысцыпліны.

Асаблівасць вывучэння дысцыпліны “Гісторыя мастацкай крытыкі і мастацтвазнаўства” заключана ў яе міждысцыплінарным характары. Гэта вучэбная дысцыпліна з’яўляецца злучальным звяном паміж рознымі мастацтвазнаўчымі дысцыплінамі і абапіраецца на набытыя веды такіх вучэбных дысцыплін, як “Мастацтва XX ст. Раздзел 1. Традыцыйнае мастацтва”, “Мастацтва XX ст. Раздзел 2. Экранная культура”, “Кампаратывістыка ў мастацтве”, “Тэорыя і гісторыя мастацтва”.

Вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Гісторыя мастацкай крытыкі і мастацтвазнаўства” ўсяго прадугледжана 204 гадзіны, з іх 96 гадзін – аўдыторныя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відам заняткаў: лекцыі – 58 гадзін, семінарскія – 38 гадзін.

Рэкамендаваныя формы кантролю ведаў студэнтаў – залік і экзамен.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

УВОДЗІНЫ

Мастацтвазнаўства ў сістэме гуманітарных і прыродазнаўчых навук. Прадмет і задачы мастацтвазнаўства. Асаблівасці фарміравання мастацтвазнаўства як асаблівай вобласці навуковай дзейнасці. Гістарычная змена ўяўленняў пра мастацтва і задачы яго даследавання. Сучасная структура мастацтвазнаўства. Інстытуцыянальныя асновы сучаснага мастацтвазнаўства. Арганізацыйныя формы абмену навуковай інфармацыяй. Віды мастацтва ў мастацкай культуры (праблемы класіфікацыі мастацтваў).

Сістэма мастацтваў і яе гістарычныя метамарфозы. Мастацтвазнаўчае даследаванне, яго жанры і формы. Мастацкая крытыка, яе функцыі, формы і задачы. Асноўныя этапы фарміравання і развіцця мастацтвазнаўства

Тэма 1. Антычныя мысліцелі пра значэнне мастацтва

Музычнае мастацтва. Вучэнне аб этасе, аб ладах, пытаннях акустыкі ў музычна-тэарэтычнай навуцы ў Старажытнай Грэцыі. Вучэнне аб музычным этасе як агульнаантычная тэорыя, якая была распрацавана піфагарыйцамі (лічба як аснова ўсіх з'яў, вучэнне аб гармоніі сфер), Платонам (працы “Дзяржава”, “Законы”, выказванні аб уздзеянні музыкі на выхаванне грамадзян, аб уздзеянні мелодыі і рытма на душу), Арыстаксенам (працы “Элементы рытмікі”, “Элементы гармоніі”). Устанаўленне паняццяў “музыка”, “мелодыя”, “рытм”, “гама” ў Старажытнай Грэцыі. Вучэнне аб музычным этасе – аснова ўсёй педагагічнай тэорыі, грамадскай адукацыі старажытных грэкаў (грэч.. – “адукаваны” чалавек, “мусічэскі”, гэта значыць той, хто атрымаў выхаванне з дапамогай музыкі.).

Этычная характарыстыка музычных ладоў (дарыйскі – бадзёрасць, мужнасць; фрыгійскі – неўраўнаважанасць, вакхічнасць; іанійскі – пяшчота, расслабленасць; лідзійскі – плачэўны этас).

Тэатральнае мастацтва. Антычныя мысліцелі аб тэатры 400 г. да н.э. – 1 ст. н. э. : Платон і яго Афінская Акадэмія; філасофская школа Арыстоцеля – яго творы “Паэтыка”, “Рыторыка”, “Метафізіка”, “Палітыка”; Гарацый і яго трактат “Навука паэзіі”, рымскі архітэктар Вітрувій і яго думка аб тэатральнай архітэктуры (“Об архитектуре”); трактаты аб аратарскім мастацтве Квінціліяна і Цыцэрона. Працы аб маралі Луцыя Сенэкі.

Выяўленчае мастацтва. Праблема стылю ў выяўленчым мастацтве Старажытнага Рыма. Тэорыя каларыта і прапорцыі ў мастацтве Антычнасці. Першыя сачыненні па тэорыі мастацтва: трактаты мастакоў (Паліклет, Эўфранор, Апелес), жыццяпісанні (Дурыс, Ксенакрат), апісанні твораў мастацтва. “Натуральная гісторыя” Плінія Старэйшага – галоўная крыніца па гісторыі мастацтва.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 2. Тэорыя мастацтва ў эпоху Сярэднявечча

Музычнае мастацтва. Вызначэнне ў раннім сярэднявеччы музыказнаўства як навукі; разуменне музыкі як навукі, якая ўваходзіла ў склад "сямі вольных мастацтваў": трывіум – граматыка, рыторыка, логіка; квадрывіум – арыфметыка, геаметрыя, астраномія, музыка. Касіядор (487–578 гг.) і яго думкі аб падзяленні музыкі і навукі аб ёй на гармоніку, рытміку, метрыку (праца "Пра навукі і мастацтва"). Заснавальнік музыказнаўства як навукі рымлянін Баэцый (480–524 гг.), сістэматызацыя ім у пяцітомнай працы "Пра музычныя ўстанаўленні" ўсіх паняццяў пра музыку: музыка сусветная (гармонія сфер), музыка чалавечая (вакальная), музыка інструментальная.

Абагульненне найбольш ранніх звестак і распрацоўка сістэмы царкоўных ладоў сярэднявечча на аснове прафесійнай музыкі (грыгарыянскі харал перш за ўсё) тэарэтыкам Аўрэліянам (IX ст.): 8 дыятанічных гукарадаў (дарыйскі, гіпадарыйскі, фрыгійскі, гіпафрыгійскі, лідыйскі, гіпалідыйскі, міксалідыйскі, гіпаміксалідыйскі).

Здзяйсненне рэформы натацыі італьянскім музыкантам, тэарэтыкам, педагогам Гвіда д'Арэцца (990-я–1050 гг.). Увядзенне ім у практыку нотнага стану з вызначэннем назваў гукаў, што трывала ўвайшло ў жыццё. Раскрыццё і абгрунтаванне сістэмы натацыі і яе практычнага прымянення (трактат "Кароткае слова пра вывучэнне музыкі").

Удасканаленне натацыі ў XIII ст., распрацоўка запісу працягласцей гукаў. Мензуральная сістэма ("мензура" – мера), яе вызначэнне (трактат "De musica mensurabili positio", каля 1280 г.) Іаганам дэ Гарландыя і Франкам Кёльнскім.

У Расіі – першыя спробы класіфікацыі і сістэматызацыі асноўных відаў мастацтваў (пастановы Стогаловага Сабора, 1551 г.). Стогаловы Сабор пра царкоўны спеў. Першыя пеўчыя "азбукі" (канец XV–XVI стст.) – своеасаблівыя тэарэтычна-метадычныя дапаможнікі па знаменнаму пісьму. Значны ўклад беларускіх і ўкраінскіх вучоных-філолагаў, багасловаў – С. Полацкага, Е. Славінецкага, А.Сатаноўскага, у справу адукацыі і мастацтвазнаўства. Царкоўна-пеўчая палеміка (ананімнае "Пасланне" да патрыярха Гермагена, памфлет інака Еўфрасіна і інш.) наконт выпраўлення пеўчых кніг.

Іван (Шайдур) Шайдураў – рускі распеўшчык першай паловы XVII ст., распрацоўшчык сістэмы кінаварных памет, пытанняў тэорыі спявання. Значэнне тэарэтычных распрацовак і новаўвядзенняў І. Шайдура для рускага музычнага мастацтва.

"Азбука знаменнага спявання" Аляксандра Мезянца (Стрэмавухава) – першае, найбольш поўнае даследаванне тэорыі знаменнага спявання, зробленае ў сярэдзіне XVII ст.

Тэатральнае мастацтва. Адсутнасць тэорыі мастацтва тэатра ў "змрочную" (Гегель) эпоху Сярэднявечча. Цертуліян і яго праца "Аб відовішчах": асуджэнне акцёра, прызыў "вынішчаць" усялякага рода тэатральныя відовішчы.

Выяўленчае мастацтва. Тэорыя мастацтва як неаддзельная частка тэалагічнага светапогляду. Праблема падпарадкавання відаў і жанраў выяўленчага мастацтва патрэбам культавых традыцый.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Тэма 3. Вядучыя прадстаўнікі эпохі Адраджэння пра ролю мастацтва ў жыцці чалавека

<u>*Музычнае мастацтва.*</u> Новы ўзровень музычна-тэарэтычнай навукі ў XVI ст. Нідэрландскі кампазітар і вучоны Іаганэс Цінкторыс, яго працы “Вызначальнік музычных тэрмінаў” (1472–1473 гг.), “Кніга пра мастацтва кантрапункта” (1447 г.). Нямецкі вучоны Генрых Ларыцці (Гларэан), яго трактат “Дванаццаціструннік” (1547 г.), у якім абаснаваны, апрача сярэднявечнай сістэмы ладоў, функцыянаванне яшчэ і іанійскага ладу (практычна мажора і мінора). Вучэнне пра гармонію італьянскага кампазітара і музычнага тэарэтыка Дж. Царліна і яго працы “Устанаўленне гармоніі”, “Доказы гармоніі”, “Музычныя забаўленні”.

Музыка ў сістэме “сямі вольных навук” у калегіўмах і акадэміях Беларусі. Выказванні Ф.Скарыны пра музыку. Тэарэтыкі музычнага мастацтва ў XVII ст. : Мікалай Дылецкі (1630–1680 гг.) – аўтар “Ідэя мусікійскай граматыкі”, Аляксандр Мезянец (?–не раней 1677 г.) – стваральнік сістэмы нотапісу ў царкоўных пеўчых кнігах. Першыя нотадрукі на Беларусі: Берасцейскі канцыянал Яна Зарэмбы (1558 г.), Нясвіжскі канцыянал (1563 г.).

<u>*Тэатральнае мастацтва*</u>. Пурытанская тэорыя пра асуджэнні непрыстойнасці і амаральнасці ў тэатры С. Часона “Школа злоўжыванняў” (1577 г.); Т. Лоджа “Абарона паэзіі, музыкі і тэатральных п’ес” (1580 г.); Т. Нэша “Безграшовы пірс”(1592 г.).

“Скарбніцы розуму” Ф. Мірза (1598 г.) – фундаментальны агляд англійскай драмы і тэатра Адраджэння, у асноўным творчасці У. Шэкспіра. Трактаты нямецкіх іезуітаў Я. Понтана (1594 г.), І. Рэнануса (1613 г.) пра “камедыянтаў”, “Кніга аб нямецкай паэтыцы” М. Опіца (1624 г.). Працы французскіх асветнікаў Ж. Пелец’е “Паэтычнае мастацтва” (1555 г.), Ж. дэ Ла Тая “Мастацтва трагедыі” (1572 г.), Саразэна “Разважанне аб трагедыі” (1639 г.), Ф. Абіняка “Практыка тэатра” (1657 г.), Н. Буало “Паэтычнае мастацтва” (1674 г.).

<u>*Выяўленчае мастацтва*</u>. З яўленне новых крытэрыяў ацэнкі мастацкіх твораў; абуджэнне інтарэсаў да гістарычных этапаў у развіцці мастацтва, перш за ўсе да антычнага мастацтва. Ч. Чэніні і яго “Кніга аб мастацтве ці трактат аб жывапісу”. Трактаты Л.-Б. Альберці “Пра жывапіс”, “Пра статую”, “Пра дойлідства”. Практычная і тэарэтычная дзейнасць Леанарда да Вінчы, яго “Трактат пра жывапіс”. Летапісца эпохі Адраджэння Дж. Вазары, яго кніга “Жыццяапісанні найбольш знакамітых жывапісцаў, скульптараў і дойлідаў” як першая мастацтвазнаўчая праца. Тэарэтык мастацтва А. Дзюрэр і яго “Чатыры кнігі пра прапорцыі чалавека”.

Тэма 4. Мастацтвазнаўчыя даследаванні ў эпоху Класіцызму (Заходняя Еўропа)

<u>*Музычнае мастацтва.*</u> Уяўленні аб усемагутнасці чалавечага розуму, прыярытэце асветы і навукі ў эпоху Асветніцтва. Светапогляды французскіх

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

філосафаў–“энцыклапедыстаў” Вальтэра, Ш. Мантэск’е, Д. Дзідро, Ж. Ж. Русо, нямецкага асветніка Г. Э. Лесінга як тэарэтычная першакрыніца і адлюстраванне тэндэнцый фарміравання мастацка-грамадскага жыцця.

Сатырычны трактат Б. Марчэла “Модны тэатр” (1720 г.). Тэарэтычныя трактаты Ж. Б. Рамо “Трактат пра гармонію” (1722 г.), “Новая сістэма музычнай тэорыі” (1726 г.), “Дысертацыя пра розныя метады акампанемента на клавесіне і на аргане” (1732 г.), “Гарманічныя асновы музыкі” (1737 г.), “Доказ прынцыпу гармоніі” (1750 г.). І. Матэзан і яго кніга “Дасканалы капельмайстар” (1739 г.). Асноўныя прынцыпы опернай рэформы К. Глюка, галоўныя крытэрыі прыгажосці ў музыцы – “прастата, натуральнасць і праўда” (К. Глюк). Меркаванні Ф. Шылера, І. В. Гётэ пра перавыхаванне чалавека з дапамогай мастацтва.

Тэатральнае мастацтва. Найбольш вядомыя тэатразнаўчыя працы – “Тэатральны спадарожнік, ці Справаздача пра ўсіх англійскіх драматургах і іх п’есах” (Т. 1–2) Д. Бейкера (1764 г.), “Брытанскі тэатр” і “Гістарычны агляд англійскай сцэны” Э. Малона (1790 г.). “Гісторыя англійскай драматычнай паэзіі да эпохі У. Шэкспіра і аналы тэатра да рэстаўрацыі” Дж. П. Кальера (1831 г., Т. 1–3). “Нямецкі тэатр згодна правілаў старажытнай Грэцыі і Рыма” Т. Готшэда (1741–1745 гг.), “Лаакаон...” (1766 г.) і “Гамбургская драматургія” (1767–1769 гг.) Г. Э. Лесінга.

Тэатральная крытыка Германіі перыяду “Буры і націску” (І. В. Гётэ “Прамовы аб Шэкспіры” (1771 г.) і “Нататкі аб тэатры” (1774 г.), Р. Вагнер “Лісты аб Зейляраўскім тэатральным грамадстве” (1777 г.), Ф. Шылер “Пра сучасны нямецкі тэатр” (1782 г.) і “Пра трагічнае мастацтва” (1792 г.), Ф. Цыглер “Сістэмы сцэнічнага мастацтва” (1820 г.).

Дэні Дзідро – заснавальнік “новай” тэатральнай думкі пра тэатр эпохі Асветніцтва (“Прадмова да “Пабочнага сына” (1757 г.) і “Аб драматычнай паэзіі” (1758 г.). П.-А. Бамаршэ “Вопыт аб жанры сур’ёзнай камедыі” (1767 г.). С. Ж. Эц’ен і А. Мартэнвіль “Гісторыя французскага тэатра з пачатку рэвалюцыі да агульнага ўз’яднання” (Т. 1–4, 1802 г.). А. Руайе “Усеагульная гісторыя тэатра” (1870 г.). Ф. Сарсэ “Камедыі Франсэз. Акцёры і актрысы”.

Выяўленчае мастацтва

Вылучэнне мастацтвазнаўства як самастойнай навукі. Д. Дзідро як заснавальнік і рэдактар “Энцыклапедыі, ці тлумачальнага слоўніка навук, мастацтваў і рамёстваў”. Увядзенне Г. Э. Лесінгам тэрміна “выяўленчыя мастацтвы”. Англійскі тэарэтык і заснавальнік сацыяльна-крытычнага накіравання ў еўрапейскім мастацтве У. Хогарт.

Тэма 5. Навуковыя распрацоўкі ў галіне мастацтва другой паловы XVII –XVIII стст. (Беларусь, Расія)

Музычнае мастацтва Глыбокія перамены ў рускай мастацкай культуры другой паловы XVII ст., звязаныя з новымі адносінамі да мастацтва (у процілегласць сярэдневяковым поглядам), крытэрыі яго ацэнкі.

Трактат Іаанікія Коранева (“Пра спеў боскі”) як адзін з найбольш прыкметных помнікаў перадавой музычна-эстэтычнай думкі XVII ст., першая

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ў Расіі праца па музычнай тэорыі, у якой зроблена спроба даць абгрунтаванне прыроды музыкі як віда мастацтва.

М. Дылецкі – тэарэтык і кампазітар. “Ідэя мусікійскай граматыкі” М. Дылецкага – практычны дапаможнік па вывучэнні кампазіцыйных асноў партэснага спявання.

Асаблівасці развіцця рускай нэвукова-крытычнай думкі ў XVIII ст., шэраг змястоўных выказванняў пра ўзаемадносіны музыкі і паэзіі, пра прыроду музычных жанраў (М. Ламаносаў, А. Сумарокаў). І. Крылоў пра магчымасці стварэння рускай нацыянальнай оперы на аснове народнай песні. Рускія пісьменнікі пра народную песню.

Зараджэнне рускай гісторыяграфіі (хроніка Я. Штэліна “Весці аб музыцы ў Расіі” 1770 г.). Тэарэтыка-акустычныя аспекты вывучэння тэорыі музыкі ў навуковых распрацоўках Акадэміі навук і мастацтваў. Значэнне навуковых даследаванняў XVII–XVIII стст. для далейшых шляхоў развіцця мастацтва.

Стварэнне Адукацыйнай камісіі (1733 г.) – першага ў Еўропе міністэрства народнай асветы; яе роля ў пашырэнні ідэй асветніцтва на Беларусі. Асноўныя носьбіты асветніцкай думкі на Беларусі – С. Полацкі, К. Лышчынскі, І. Капіевіч, Г. Каніскі. Сімяон Полацкі (1629–1680 гг.) пра мастацтва, падзел ім відаў мастацтва на “механічныя” і “духоўную творчасць” (паэзія, музыка і іканапіс). Яго меркаванні пра духоўна-эстэтычныя каштоўнасці музыкі і жывапісу. Сігізмунд Лаўксмін (1569–1670 гг.) – аўтар першых айчынных падручнікаў па грэчаскай мове, музыцы і рыторыцы.

Тэатральнае мастацтва. Артыкулы аб тэатры Ф. Пракаповіча, М. Ламаносава, Ф. Штрубэ, В. Трэдзіякоўскага, А. Сумарокава, М. Навікова (1705–1780 гг.). Першая дакументальная праца Я. Штэліна “Кароткія звесткі пра тэатральныя прадстаўленні ў Расіі ад іх пачатку да 1768 года” (1779 г.). “Гісторыя рускага тэатра” І. Дзмітрэўскага (1792 г., рукапіс не знойдзены).

Трактат М. Сарбеўскага “Пра трагедыю і камедыю, або Сенэка і Тэрэнцый” (першая палова XVII ст.). “Збор розных твораў” (Т. 3) Я. Фалькоўскага (прыблізна 1720–1730 гг.). “Правілы паэтычнага мастацтва” Г. Каніскага (1746 г.), “Пра красамоўства паэзіі” Ф. Галянскага (1786 г.).

Выяўленчае мастацтва. Помнікі рускай эстэтычнай думкі XVII ст. – трактат пра мастацтва жывапісу буйнейшага тэарэтыка і жывапісца Сімона Ушакова (“Слова да прыхільніка іконнага пісання”), палемічны трактат ізуграфа Іосіфа Уладзімірава, своеасаблівая праграма, у якой знайшлі адлюстраванне прагрэсіўныя тэндэнцыі ў рускай культуры. Тэарэтычныя працы пра выяўленчае мастацтва XVIII ст. І. Ф. Урванава, П. П. Чэкалеўскага, Дз. А. Галіцына.

Тэма 6. Прадстаўнікі рамантызму пра мастацтва

Музычнае мастацтва. Усталяванне рамантычнага напрамку ў літаратуры і мастацтве XIX ст. Літаратары-рамантыкі – В. Гюго, Ж. Санд, Г. Гейнэ, А. Шамісо, Я. і В. Грым, І. фон Эйхендорф, Л. Цік і іншыя – пра гісторыю мінулага і народнае мастацтва.

Увасабленне ідэй сінтэзу мастацтваў у асобе творцы-рамантыка:

РЭПАЗІТОРЫЙ БГУКІ

кампазітары-публіцысты Р. Шуман, Г. Берліёз, Р. Вагнер, Ф. Ліст, пісьменнік-кампазітар Э. Т. А. Гофман, іх літаратурныя творы. Э. Т. А. Гофман, нямецкі пісьменнік-рамантык, аўтар першай рамантычнай оперы (“Ундзіна”), стваральнік музычнай крытыкі. Літаратурныя творы Э. Т. А. Гофмана як рамантычны сінтэз літаратуры і мастацтва (цыкл навэл “Серапіёнавы браты”, “Крэйслерыяна”, “Жыццёвыя погляды ката Мура” і інш.). Вялікі ўплыў Э. Т. А. Гофмана на эстэтычныя погляды Р. Шумана і Р. Вагнера.

Узаемадзеянне музыкі і літаратуры ў творчасці Р. Шумана. Заснаванне Р. Шуманам “Новага музычнага часопіса” (1834 г.), адлюстраванне на старонках гэтага прагрэсіўнага выдання тэндэнцый сучаснага музычнага жыцця і мастацтва, размова аб новых талентах (Ф. Шапэне, Г. Берліёзе, Ё. Брамсе).

Літаратурна-крытычыя працы Г. Берліёза, французскага кампазітара-рамантыка (“Трактат пра інструментоўку”, 1844 г.; “Музычнае падарожжа ў Германію і Італію”, 1844 г.; “Мемуары”, 1865 і інш.).

Р. Вагнер – геніяльны нямецкі кампазітар, дырыжор, таленавіты паэт-драматург, публіцыст, тэарэтык музычнага тэатра. Літаратурныя працы Р. Вагнера (“Мастацва і рэвалюцыя”, “Мастацкі твор будачага”, “Опера і драма” (усе – 1849–1851 гг.) і інш. Сур’ёзнасць ідэйна-мастацкіх патрабаванняў да музыкі. Распрацоўка тэорыі “музычнай драмы”. Р. Вагнер як філосаф і тэарэтык мастацтва.

Развіццё музычнай крытыкі ў Беларусі XIX ст. Інфармацыйны характар артыкулаў і нататкаў пра музычнае жыццё ў газетах “Мінскія губернскія ведамасці”, “Мінскі лісток”. Развіццё музычнай фалькларыстыкі (П. Шэйн, Р. Ігнацьеў, Л. Куба, Е. Раманаў, М. Янчук, З. Радчанка).

Тэатральнае мастацтва. “Тэатральная газета Ковент–Гардэна” (1816–1818 гг.) і яе артыкулы аб тэатральным мастацтве Англіі. Думкі аб тэорыі тэатра і драмы Э. Т. А. Гофмана (“Незвычайныя пакуты дырэктара тэатра”, “Кавалер Глюк”, “Крэйслерыяна”). Дэмакратычны рамантызм В. Гюго (уступны артыкул да яго драмы “Кромвель”, 1820–1830 гг.). Зборнікі артыкулаў Э. Заля “Эксперыментальны раман” (1880 г.), “Нашы драматургі” (1881 г.), “Натуралізм у тэатры” (1881 г.).

Інфармацыйна-гістарычныя звесткі пра тэатральнае жыццё гарадоў Беларусі ў канцы XIX ст. у асобных выданнях і публіцыстычных крыніцах.

Выяўленчае мастацтва. Завяршэнне складвання ў XIX ст. мастацтвазнаўства як навукі, сістэматычнае вывучэнне шырокага кола праблем мастацтва ўсіх эпох і краін. Выпрацоўка метадалогіі, якая абапіраецца на філасофска-эстэтычную думку грамадскія і дакладныя навукі, сацыяльны рух. Т. Жэрыко – трактат “Аб стане мастацтва ў Францыі, аб школах жывапісу і культуры і аб конкурсах на Рымскую прэмію”. Ж. Міле – “Нататкі пра мастацтва”.

Дыскусія аб рэалізме, “Маніфест рэалізму” Г. Курбэ (1885 г.), часопіс “Рэалізм” (1856–1857 гг.). Акадэмічнае мастацтва і роля крытыкі. Часопісы “Глоб” (1824 г.), “Журналь де дёба” (1824 г.).

Вывучэнне беларускага мастацтва XIX ст. у Беларусі. К. Ельскі – трактат “Аб сувязі архітэктуры, скульптуры і жывапісу”, 1822 г.; А. Шэмеш –

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

"Успаміны пра Віленскую мастацкую школу", 1844 г., "Успаміны пра Дамеля", 1845 г.; В. Смакоўскі – "Валента Ваньковіч", 1845 г.

Тэма 7. Мастацкая крытыка і навука ў Расіі другой паловы XIX ст.

Музычнае мастацтва. Уздым грамадскай актыўнасці ў парэформенны перыяд, агульны ўздым музычнай культуры і адлюстраванне гэтага працэсу ў музычнай навуцы і крытыцы. З'яўленне вялікай колькасці разнастайных матэрыялаў аб музыцы на старонках перыядычных выданняў (газет і часопісаў). Вылучэнне выдатных крытыкаў з асабістай эстэтычнай платформай – А. Сярова, У. Стасава, Ц. Кюі, Г. Лароша.

Буйнейшая фігура рускай музычнай крытыкі 1850–1860-х гг. – А. Сяроў, яго дасягненні ў галіне выпрацоўкі навуковых асноў музычнай крытыкі, метадаў мастацкага аналізу і ацэнкі музычных твораў. Артыкулы А. Сярова, прысвечаныя творчасці М. Глінкі і яго операм.

Першыя друкаваныя выступленні У. Стасава (пачатак 1850-х гг.), звязаныя з барацьбой крытыка за творчую спадчыну М. Глінкі і прапагандай дзейнасці кампазітараў балакіраўскага гуртка. Музычныя погляды У. Стасава (цыкле артыкулаў "Дваццаць пяць гадоў рускага мастацтва", прысвечаных дэкларацыі новых мастацкіх напрамкаў у рускай культуры другой паловы 1850 – пачатку 1880-х гг.).

Рэцэнзенская дзейнасць Ц. А. Кюі, яго выступленні з крытыкай шэрагу твораў кампазітараў-кучкістаў (артыкул пра оперу "Барыс Гадуноў" М. Мусаргскага), выказванні аб рускай і замежнай музыцы.

Ідэйна-эстэтычныя пазіцыі крытычнай дзейнасці Г. Лароша, яго даследаванні, прысвечаныя творчасці М. Глінкі ("М. Глінка і яго значэнне ў гісторыі рускай музыкі) і П. Чайкоўскага.

Публіцыстыка кампазітараў-кучкістаў (А. Барадзіна, М. Рымскага-Корсакава) і П. Чайкоўскага. З'яўленне ў 1880-я гг. імёнаў новых музычных крытыкаў – М. Кашкіна і С. Круглікава, прыхільнікаў ідэй і творчасці кампазітараў бяляеўскага гуртка.

Дзейнасць групы крытыкаў кансерватыўнага лагера А. Фамінцына, Расціслава (Ф. Талстога) і інш. Палемічныя спрэчкі перадавых крытыкаў на старонках газет і часопісаў па праблемах нацыянальнага мастацтва.

Поспехі ў галіне музычнай навукі (працы А. Фамінцына – "Скамарохі на Русі", 1889; "Гуслі. Рускі народны інструмент", 1890 г.; "Нарыс гісторыі музыкі ў Расіі", 1884 г.; П. Перапяліцына; работы С. Смаленскага ў галіне рускай медыявістыкі; працы па фальклярыстыцы П. Сакальскага і інш.).

Падручнікі па гармоніі П. Чайкоўскага і М. Рымскага-Корсакава як першыя вопыты стварэння вучэбна-метадычнай літаратуры для студэнтаў.

Тэатральнае мастацтва. Артыкулы А. Сумарокава (1806), А. Улыбышава (1819 г.), П. Вяземскага (1816 г.), М. Гнедзіча (1819 г.) пра эстэтыку класіцызму ў тэатры. А. Пушкін, М. Гогаль, А. Астроўскі і іх роля ў развіцці тэатразнаўства і тэатральнай крытыкі. В. Бялінскі ("Літаратурныя мары", 1834 г.), М. Чарнышэўскі ("Эстэтычныя адносіны мастацтва да рэчаіснасці", 1855 г.), М. Дабралюбаў (артыкул "Цёмнае царства"). "Летапіс

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Рускага тэатра” П. Адамава (1861 г.), “Рускі тэатр, яго лёсы і яго гісторыі” Ф. Коні (1864 г.). Новуковая значнаць даследаванняў М. Ціхандавава, П. Куліша аб творчасці М. Гогаля (1890 г.), А. Ярцава аб акцёры П. Мачалаве (1898 г.), А. Швырова “Знакамітыя актрысы” (1902 г.). Даследаванні У. Усеваладскага-Гернгроса (“Тэатр у Расіі ў эпоху Айчыннай вайны” і “Гісторыі тэатральнай адукацыі”, 1913 г.). “Гісторыя Рускага тэатра” ў 2-х ч. Б. Батнаке (1908 – 1910 гг.)

Першыя тэарэтычныя працы рэжысераў: У. Неміровіча-Данчанкі, У. Меерхольда, Ф. Камісаржэўскага, М. Еўрэінава, У. Сахноўскага і інш.

Выяўленчае мастацтва. Стварэнне праграмы рускага мастацтва і дзейнасць В. Бялінскага, А. Герцэна, М. Агарова. Рэвалюцыйна-дэмакратычная эстэтыка М. Чарнышэўскга, М. Дабралюбава, як база для крытычных выступленняў У. Стасава, востапраблемных артыкулаў І. Крамскога. Ідэя фарміравання нацыянальнай школы. П. Чысцякоў і яго сістэма мастацкай адукацыі. Румянцаўскі музей і яго значэнне для развіцця навуковай думкі ў галіне выяўленчага мастацтва.

Тэма 8. Музычная крытыка і навука ХХ ст.

Праблемы музычнай крытыкі Заходняй Еўропы ў ХХ ст., звязаныя з асэнсаваннем новых творчых плыняў у мастацтве. Паленіка вакол творчасці К. Дэбюсі. Р. Ралан і яго музычна-крытычная спадчына. Заходнееўрапейскія музычныя крытыкі аб творчасці рускіх кампазітараў. Навуковыя даследаванні ў галіне музычнага мастацтва (Х. Рыман, Э. Курт і іх распрацоўкі ў межах тэорыі музыкі; музычна-гістарычныя працы Г. Аберта, Х. Мерсмана, Х. Штукеншмідта і інш.). Уздзеянне на працы замежных даследчыкаў філасофскіх поглядаў Т. Адорна. Музычна-тэарэтычная дзейнасць вядомых замежных кампазітараў (П. Хіндэміта, А. Шонберга, А. Вэберна і інш).

Шляхі развіцця навукова-крытычнай музычнай думкі ў Расіі ХХ ст. Барацьба разнастайных ідэйна-эстэтычных напрамкаў (паленіка вакол позніх твораў А. Скрабіна, першых твораў І. Стравінскага і С. Пракоф’ева). Вядомыя музыказнаўцы пачатку ХХ ст.: В. Каратыгін, А. Асоўскі, кампазітар М. Мяскоўскі і інш. Першыя выступленні (з 1914 г.) у перыядычным друку Б. Асафьева (Ігара Глебава), яго музычна-крытычная і навуковая дзейнасць. Выдатныя прадстаўнікі савецкага музыказнаўства – І. Салерцінскі, С. Скрабкоў, Л. Мазель, Г. Хубаў, А. Альшванг, Ю. Келдыш, Т. Ліванава, А. Сохар і інш. Іх навуковыя працы і крытычныя выступленні па праблемах музычнага мастацтва.

Асветніцкія тэндэнцыі навукова-крытычнай думкі ў Беларусі 1920–1930-х гг. Прафесійна-прапагандысцкая дзейнасць музыказнаўцаў Ю. Дрэйзіна, Б. Смольскага, а таксама кампазітараў М. Аладава, М. Крошнера, Я. Цікоцкага і інш. Пашырэнне жанравага і тэматычнага дыяпазону беларускай музычнай крытыкі і навукі ў пасляваенны час. У галіне фалькларыстыкі – Р. Шырма Т. Цітовіч, Л. Мухарынская, З. Мажэйка, Г. Назіна; у галіне тэарэтычных даследаванняў – М. Юдзеніч, В. Ялатаў, Л. Друкт, Р. Аладава, у галіне гістарычнага музыказнаўства – І. і С. Нісневічы, Т. Дубкова, Г. Куляшова, Т. Шчарбакова, В. Пракапцова, Л. Голікава, В. Дадзіёмава; у галіне

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

інфармацыйна-прапагандысцкай дзейнасці – В. Сізко, Л. Ракава, І. Зубрыч; у галіне радыё і тэлеінфармацыі – Э. Язерская, Д. Яканюк, І. Мільто; у галіне музычнай журналістыкі – Дз. Падбярэзскі, С. Берасцень.

Тэма 9. Навукова-крытычная думка XX ст. у галіне выяўленчага мастацтва

Тэарэтычныя канцэпцыі развіцця заходнееўрапейскага і рускага мастацтва ў пачатку XX ст. Галоўныя тэндэнцыі і прызнакі, якія фарміравалі мастацтва XX ст.: сацыяльна-гістарычныя ідэі, нацыянальныя асаблівасці, ідэйна-мастацкая праблематыка. Іх асэнсаванне крытыкай як асновы пераломных працэсаў у мастацтве краін Заходняй Еўропы. Ацэнка гісторыка-мастацкага развіцця рэалізму ў Германіі (А. Менцэль), Бельгіі (Л. Фрэдэрык), Польшчы (Ю. Хельмоньскі і Я. Вычульскі), Чэхіі (М. Мысльбэк), Балгарыі (Я. Вешын і І. Мырквічка). Крытыка мадэрнізмзу. Абгрунтаванне ідэі і практыка кубізму ў працах Дж. Гольдзінга, М. Серыалаза, А. Гелена, Ж. Мартэна. Эвалюцыя тэарэтычных поглядаў на “новае” мастацтва і ўплыў на яго развіццё прапагандысцкай дзейнасці Ф. Марынэцці, П. Пікаса, Г. Мюнха, С. Далі, К. Кандзінскага, К. Малевіча.

Эвалюцыя тэарэтычных канцэпцый развіцця мастацтва ў Расіі пачатку XX ст. Ідэі народнасці ў працах У. Стасава і Г. Плеханава. Ідэя нацыянальнай гісторыі ў творчай і тэарэтычнай дзейнасці вядомых мастакоў трупы. “Свет мастацтваў” А. Бенуа, М. Дабужынскага, К. Сомава. Фарміраванне дэмакратычнага напрамку ў тэарэтычна-творчай практыцы “Саюза рускіх мастакоў” (А. Архіпаў, В. Васняцоў і інш.).

Роля выдавецкай і выставачнай дзейнасці ў станаўленні і папулярызацыі тэарэтычных поглядаў на шляхі развіцця мастацтва (часопіс “Свет мастацтва” 1896–1904 гг., сусветныя выстаўкі 1898, 1899 гг. у Маскве, 1905 г. – у Пецярбурзе, 1906 г. – “Восеньскія сезоны” у Парыжы). С. Дзягілеў – праваднік ідэі народнасці ў жыццё.

Фарміраванне навукова-крытычнай думкі ў савецкі перыяд (1920 – 1930-я гг.). Адмова ад нацыянальнай спадчыны ў канцэпцыі Пралеткульта. Праграма развіцця мастацтва ў першых дэкрэтах і пастановах савецкай улады: ад 5 снежня 1918 г. “Дыкрэт пра рэгістрацыю, прыём на ўлік і захаванне помнікаў мастацтва і даўніны”, ад 16 лістапада, 1918 г. “Пра прызнанне навуковых, літаратурных, музычных і мастацкіх твораў дзяржаўнай уласнасцю”. Значэнне нацыяналізацыі музеяў, прыватных калекцый для развіцця мастацтвазнаўчай навукі. “План манументальнай прапаганды” (Дэкрэт “Пра помнікі рэспублікі”, 1918 г.) – вызначальная праграма перспектывы тэорыі мастацтвазнаўчай навукі.

Увасабленне тэарэтычных канцэпцый новага мастацтва ў праграмах падрыхтоўкі мастакоў у вядомых навучальных установах Масквы (Вышэйшыя мастацка-тэхнічныя майстэрні), Петраграда (Вышэйшы мастацка-тэхнічны інстытут, Акадэміі мастацтваў), Віцебска (Віцебскі мастацкі тэхнікум), Мінска (Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут, Мінскі мастацкі тэхнікум).

Крытыка ідэйна-стылістычных канцэпцый развіцця мастацтва ў працах

беларускіх тэарэтыкаў мастацтва М. Шчакаціхіна, М. Кацара, П. Масленікава, Л. Дробава, П. Карнача, В. Шматава, Л. Сахуты, Л. Налівайкі.

Тэма 10. Навукова-крытычная думка XX ст. у галіне тэатральнага мастацтва

Навукова-тэатразнаўчыя даследаванні А. Брэтона (1905 г.) і Б.Стокера (1906 г.) пра акцёраў Ч. Ірвінге, Ф. Хэджака пра акцёра Чарыке (1912 г.). Навуковы агляд "Брытанская драма" А. Нікола (1925 г.), "Сучасная англійская драма" (1-я палова XX ст.) Э. Рэйналдса (1949 г.), "Развіццё тэатра" А. Нікалу (1966 г.).

Берлінскае аб'яднанне па вывучэнню гісторыі тэатра (1902–1920 гг.). Працы Макса Германа (пачынальніка германскага тэатразнаўства) – "Даследаванні па гісторыі нямецкага тэатра сярэдніх вякоў і Адраджэння" (1914 г.). "Гісторыя тэатра" ў 7 т. Г. Кіндэрмона (1957–1966 гг.). Навуковыя працы Э. Піскатора і Б. Брэхта.

Тэарэтычныя працы пра тэатр Р. Ралана ("Народны тэатр", 1903 г.). "Тэатразнаўчы фонд Францыі" А. Радэле (1933 г.). Ж. Вілар і яго кніга "Пра тэатральную традыцыю" (1955 г.). Сучасныя французскія тэатразнаўцы (Г. Бацю, Л. Мусінак, Ж. Жынесці, Р. Ланс, А. Боль, П. Сюрэ і інш.).

Першыя тэатразнаўцы Расіі пачатку XX ст. (А. Бялецкі, П. Маркаў, Б. Алпф, С. Ігнатаў, Я. Кузняцоў, П. Навіцкі і інш.). К. С. Станіслаўскі і значэнне яго працы "Работа акцёра над сабой" (1938 г.) для развіцця сусветнага тэатра.

Навукова-даследчыя манаграфіі А. Анастас'ева, Б. Рудніцкага, Г. Баяджыева, Б. Растоцкага, А. Анікста, Ю. Дзмітрыева, С. Макульскага, М. Кнэбель, Б. Захавы, У. Волькенштэйна, А. Папамышава, У. Сахноўскага-Панкеева, Г. Таўстаногава, А. Эфраса і інш., іх роля ў развіцці сучаснай навукі пра тэатр.

Першы на Беларусі падручнік для аматарскіх драматычных гурткоў А. Ляжневіча "Сялянскі тэатр" (1928 г.). Кніга А. Некрашэвіча "БДТ-1" (1930 г.). Крытычныя выступленні пісьменнікаў У. Галубка, Б. Вольскага, М. Клімовіча, Я. Коласа, Б. Мікуліча, Я. Рамановіча, К. Чорнага, І. Чурскага ў зборніку "Драматургія" (1934 г.). Тэатразнаўства У. Няфёд і яго працы: "Беларускі тэатр: Нарыс гісторыі" (1959 г.), "Тэатр у ваенныя гады" (1959 г.), "Сучасны беларускі тэатр" (1961 г.), "Станаўленне драматычнага тэатра" (1966–1971 гг.), "Роздум пра драматычны канфлікт" (1970 г.) і інш. Акадэмічнае калектыўнае даследаванне ў 3-х т. "Гісторыя беларускага тэатра" (1983–1987 гг.). Навуковыя працы сучасных тэатразнаўцаў: Т. Барысавай "Шэкспір на беларускай сцэне" (1964 г.) і "Мальер на беларускай сцэне" (1972 г.); А. Лабовіча "П'есы Д. М. Астроўскага на беларускай сцэне" (1971 г.); Т. Гаробчанкі "Купалаўскія вобразы на беларускай сцэне" (1976 г.); С. Пятровіча "Якуб Колас і беларускі тэатр" (1975 г.); Ю. Сохара "На пульсе жыцця: Андрэй Макаёнак і беларускі тэатр" (1979 г.); М. Каладзінскага "Тэатр лялек Савецкай Беларусі" (1976 г.); Ю. Пашкіна "Рускі драматычны тэатр у Беларусі XIX ст." (1980 г.); А. Сабалеўскага "Беларуская савецкая драма" (кн. 1–2, 1969–1972 гг.);

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Р. Смольскага "На сцэне – бессмяротнасць подзвігу" (1982 г.) і "Нашчадкам у спадчыну: Тэма Вялікай Айчыннай вайны ў беларускім тэатры 80-х гг." (1986 г.); Г. Барышава "Тэатральная культура Беларусі XVIII ст." (1992). Навукова-крытычная думка ў галіне тэатральнага мастацтва канца XX ст.

Тэма 11. Навукова-гістарычная думка XX ст. у галіне кінамастацтва

"Маніфест сямі мастацтваў" Рычота Кануда (1911 г.) – першая спроба тэарэтычных абагульненняў на пачатку XX ст. Адкрыццё сінтэтычнай прыроды кіно (гармонія пластыкі і руху). Прагназіраванне мастацкіх магчымасцей экраннага відовшча. Росквіт кінатэорыі ў 1920-я гг. Бэла Балаш – даследчык выразных сродкаў кіно: набліжэнне, ракурс, мангаж ("Бачны чалавек", 1924 г.; "Дух фільма", 1930 г.). Канцэпцыя Луі Мусінака пра мантаж ("Нараджэнне кіно", 1925 г.). Рудольф Арнхейм пра ўмоўнасці экраннага адлюстравання рэчаіснасці ў мастацкай прыродзе кіно ("Кіно як мастацтва", 1932 г.).

Рэжысёрскі ўклад у распрацоўку тэорыі кінамастацтва. "Мантаж атракцыёнаў", тэорыя тыпажу, інтэлектуальнага кіно і гуказрокавага кантрапункту Сяргея Эйзенштэйна (даследаванні "Нераўнадушная прырода", "Мантаж", "Каляровае кіно" і інш.). Канцэпцыя мантажу Усевалада Пудоўкіна. Яго сістэма работ з акцёрамі. Кінематограф як рухомае малярства. Распрацоўка ідэі ў артыкулах Л. Дэлюка, Ж. Эпштэйна, Х. Рыхтэра.

Асноўныя тэарэтычныя напрацоўкі ў галіне кіназнаўства на працягу 1940–1960-х гг. Італьянскі нэарэалізм і новае мысленне: У. Барбара, Г. Арыстарка. Падзел экранных твораў на "відовішча" і "фільм" (чыстае кіно, вызваленне ад элементаў іншых мастацтваў). Анры Базэн. Канцэпцыя дакументальнага рэалізму: фільм ёсць вышэйшай формай фатаграфіі. Два метады стварэння экранных твораў: – сцэнапіс аналітычны (традыцыйны мантажны фільм): – сцэнапіс цэласны (глыбінная мізансцэна, план-эпізод, рухлівасць камеры).

Зігфрыд Кракауэр. Аналіз рэалістычнай і харматворчай тэндэнцый у кіно на ўзроўні драматургіі, адлюстравання, гуку. Тэарэтычная праца "Прырода фільма. Рэабілітацыя фізічнай рэчаіснасці" (1960 г.). Я. Добін і тэорыя метафарычнага кіно ("Паэзія ў кіно", 1961 г.).

Адкрыццё кінаінстытута ў Сарбоне. Уваходжанне кінатэорый у сістэму культуралагічных навук. З'яўленне першых даследчых калектываў. Узнікненне навуковага інтарэсу да сацыяльна-псіхалагічных аспектаў кінакамунікацыі. Канцэпцыя Э. Марэна: "праекцыя ідэнтыфікацыі", як механізм успрыняцця кінатвораў на падставе злучэння рэальнага з ірэальным у кінемагаграфічнай прыродзе ("Кіно ці ўяўны чалавек", 1956 г.).

Разгалінаванне кінатэорыі і інтэграцыя яе ў сістэму сучасных філасофска-эстэтычных ведаў. Семіётыка кіно. Мантажны кадр як "слова ў фільме" (П. П.Пазаліні). К. Метц. Граматыка кіно. Здымаць фільм – азначае тварыць неалагізм: бясконцае мноства новых "слоў"-экранных вобразаў ("Разважанне аб семіялагічных элементах кіно"; "Праблема дэнатацыі ў іграві фільме" і інш.). Даследаванні Юрыя Лотмана, Міхаіла Ямпольскага. Структуралізм (постструктуралізм) і кіно. Постмадэрнісцкая кэнцэпцыя Ралана Барта, Юліі

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Крысцевай, Умбэрта Эка. Інтэртэкстуальнасць, інтэрпрэтацыя, інавацыя і паўтарэнне. Псіхааналіз і кіно. Фундаментальныя аўтарскія даследаванні гісторыі сусветнага кінамастацтва Жоржа Садуля, Ежы Цепліца, Ежы Плажэўскага.

Тэма 12. Фарміраванне мастацкіх школ на Беларусі ад вытокаў да пачатку XX ст.

Мастацкая школа як паняцце: 1 – творчае аб’яднанне, накіраванне, адзінства прынцыпаў, прыёмаў творчасці, што выяўляецца ў пэўных стылявых і храналагічных межах; 2 – адукацыйны цэнтр.

Характарыстыка Полацкай і Гродненскай школ дойлідства (XII–XVIII стст.), Беларускай іканапіснай школы (пачатак XVI – пачатак XIX стст.), Куцеінскай школы гравюры (XVII ст.), Магілеўскай школы гравюры (канец XVII– XVIII ст.); Нёманскае шкло (другая палова XIX – XX ст.), Слуцкія паясы (XVIII – пачатак XIX ст.), Няглюбскія ручнікі (сярэдзіна XIX – XX стст.) як праяўленне пэўных творчых кірункаў.

Першавытокі мастацкай адукацыі. Хрысціянскія храмы як цэнтры падрыхтоўкі прафесійных майстроў, іканапісцаў, спевакоў, музыкаў у эпоху Сярэднявечча. Ефрасіння Полацкая (1110–1173 гг.) – першая беларуская жанчына-асветніца.

Залежнасць мастацкай адукацыі ад пэўных філасофска-рэлігійна-царкоўных тэндэнцый, ад дзяржаўна-рэгіянальнай прыналежнасці беларускіх зямель у эпоху Адраджэння. Дысцыпліны “сямі вольных навук” у аснове адукацыйнай сістэмы. Францыск Скарына і іншыя прадстаўнікі беларускага рэнесанснага асветніцтва (М. Гусоўскі, С. Будны, В. Цяпінскі, С. і Л. Зізаніі) пра карыснасць і значнасць “сямі вольных мастацтваў”. Дзейнасць навучальных устаноў розных канфесій: музычныя бурсы (заснаваныя каталіцкай царквой), брацкія школы і вучылішча (праваслаўнае вераспавяданне) як цэнтры музычнай і тэатральнай адукацыі. Мацей Сарбеўскі (1595–1640 гг.) як адзін з выдатных настаўнікаў рыторыкі, паэт, філосаф, тэарэтык літаратуры і красамоўства. Музыканты-выканаўцы і кампазітары – Вацлаў з Шамотул (1520–1560 гг.), Цыпрыян Базылік (1535– пасля 1600 г.), Войцах Длугарай (1557– 1619 гг.), Крыштаф Клабан (1550 – пасля 1616 гг.), Андрэй Рагачэўскі (канец XVI ст.). Іх нотавыдавецкая дзейнасць. Рамесныя цэхі, арцелі як творчыя і адукацыйныя аб'яднанні.

Культавы і свецкі кірунак у фарміраванні мастацкай адукацыі другой паловы XVП–XVШ стст. Сімяон Полацкі (1629–1680 гг.) – пісьменнік, філосаф асветнік, педагог; яго стаўленне да відаў мастацтва. Сігізмунд Лаўксмін (1596–1670 гг.) – аўтар першых айчынных падручнікаў па грэчаскай мове, музыцы і рыторыцы. Дзейнасць музычных, балетных, тэатральных школ пры прыватнаўласніцкіх тэатрах М. Каз. Агінскага (Слонім), Радзівілаў (Нясвіж, Слуцк), С.Г. Зорыча (Шклоў), А. Тызенгаўза (Гродна) і г. д. Утрыманне згуртаванняў майстроў па кожнаму з відаў мастацкага рамяства пры магнацкіх дварах. Ксаверый Даменік Гескі-старшы (?-1764) і яго прафесійныя выхаванцы.

Адукацыйная камісія (першае ў Еўропе міністэрства Асветы) – установы

па кіраўніцтву народнай асветай у Рэчы Паспалітай, заснаваная у 1773–1775 гт. – Віленская акадэмія (універсітэт) культурны і адукацыйны цэнтр дзяржавы ў XVII–XVIII стст. Фарміраванне рэгіянальных мастацкіх школ. Магілёўская граверная школа, закладзеная Максімам Вашчанка (?-1708). Развіццё ткацкіх мануфактур: “тапісярань” (Нясвіж, Альба, Карылічы) і “персіярань” (Слуцк, Гродна, Альба).

Разнастайнасць формаў мастацкай адукацыі ў першай палове XIX ст. Роля жаночых пансіёнаў у распаўсюджванні мастацкіх навыкаў фартэпіяннага выканальніцтва, спеваў, малявання, рукадзелля, танца ў 1820–1850 гг. Значнасць пансіёнаў М. Мантэграндзі, Д. Стэфановіча ў Мінску, а таксама іншых у Мінску, Гомеле, Віцебску, Полацку, Брэсце. Дзейнасць выдатных беларускіх педагогаў, дырыжораў, музычных дзеячаў, братоў Даменіка (першага беларускага піяніста, настаўніка С. Манюшкі і Ф. Міладоўскага) і Вікенція Стэфановічаў. Значэнне Мінскай гарадской музычнай школы на чале з В.Стэфановічам для падрыхтоўкі музыкантаў-інструменталістаў (1840-я гг.). Падрыхтоўка акцёраў у тэатры В. Дуніна-Марцінкевіча (1840–1850 гг.). Творчы лёс яго дачкі – вядомай піяністкі, настаўніцы музыцы, актыўнай рэвалюцыянеркі Камілы Марцінкевіч. Выдатны мастак-графік, літаратар і кампазітар Напалеон Орда (1807–1883 гг.) і яго “Граматыка музыкі”. Скрыпач і кампазітар Міхаіл Ельскі (1831–1904 гг.) і яго музычна-навуковыя працы “Музычнае рэха”, “Музычныя даследаванні”, “Народныя танцы Мінскай губерніі”. Фарміраванне сістэмы мастацкай адукацыі ў другой палове XIX–пачатку XX ст. Мастацкае выхаванне ў агульнаадукацыйных навучальных установах – семінарыях і гімназіях. Месца прыватных урокаў, класаў у справе падрыхтоўкі музыкантаў (урокі спеваў Н. М. Муранскай) і мастакоў (хатні настаўнік Іпаліт Гараўскі). Дзейнасць прыватных студый, майстэрань, школ; школа ткацтва графіні Ганны Моль (г. Рэжыцы Віцебскай губерніі); мастацкая школа-студыя Ф. Пархоменкі (Магілёў); Віленская рысавальная школа І. Трутнева; музычная школа С. Шацкінай (Мінск); музычная школа С. Л. Захарына (Гомель); школа-майстэрня Ю. Пэна (Віцебск); школа-студыя Я. Кругера (Мінск). Адукацыйныя цэнтры пры літаратурна-мастацкіх, музычна-драматычных таварыствах. Адкрыццё Мінскага вучылішча арганістаў (1871–1897 гг.) і музычнага вучылішча пры Мінскім таварыстве сяброў музыкі (пачатак XX ст.).

Тэма 13. Мастацкія школы ў Беларусі ў XX ст.

Кампазітарская школа Беларусі ў XX ст.– выкарыстанне вопыту мінулага і сучаснай рэчаіснасці ў станаўленні беларускай музычнай культуры XX ст. Фарміраванне нацыянальнай прафесійнай кампазітарскай школы ў пачатку 1920-х–1930-я гг. Уздзеянне класічных “кучкісцкіх” традыцый на творчасць старэйшых беларускіх кампазітараў – родапачынальнікаў кампазітарскай школы В. Залатарова, М. Чуркіна, М. Аладава, Я. Цікоцкага, А. Туранкова. Творчыя вынікі дзейнасці першых беларускіх кампазітараў – стварэнне нацыянальных прафесійных жанраў: сімфоніі (М. Чуркін, М. Аладаў, Я. Цікоцкі), оперы і балета (Я. Цікоцкі, А. Багатыроў, А. Туранкоў,

РЭПАЗІТОРЫЙ БГУКІ

М. Крошнер), вакальна-інструментальнай музыкі, масавай песні, раманса і інш.

Значэнне дзейнасці Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі (1932 г.) у падрыхтоўцы кампазітарскіх і выканальніцкіх кадраў. Інтэнсіўная творчая дзейнасць кампазітараў “ваеннага” пакалення. Разнастайнасць тэматыкі і жанраў ў музычнай творчасці А. Багатырова, Г. Вагнера, Ю. Семянякі, У. Алоўнікава, П. Падкавырава і іншыя. З’яўленне новых кампазітарскіх імёнаў у другой палове 1950–1980 гг. (Я. Глебаў, С. Картэс, Д. Смольскі, І. Лучанок, А. Мдывані, Л. Захлеўны, Л. Шлег, У. Солтан, Г. Гарэлава, В. Іваноў, У. Кандрусевіч, А. Бандарэнка і інш.). Высокі прафесійны ўзровень кампазітарскага майстэрства нацыянальнай беларускай кампазітарскай школы 1960–1980-х гг. Узмацненне цікавасці кампазітараў усіх пакаленняў да разнастайнасці тэматыкі, жанраў, сродкаў музычнай выразнасці.

Сучасны стан нацыянальных кампазітарскай і выканальніцкай школ. Новыя імёны маладых кампазітараў, выканаўцаў-інструменталістаў і вакалістаў, іх творчасць. Развіццё тэатральнай адукацыі ў ХХ ст. Акцёрскія студыі і курсы ў 1920–1930-я гг. (Беларуская драматычная студыя ў Маскве – 1922–1926 гг.), Беларуская студыя пры Цэнтральным тэатральным вучылішчы ў Ленінградзе (1933–1937 гг.), Беларускі тэхнікум сцэнічнага мастацтва (1931–1933 гг.), Мінскае тэатральнае вучылішча (1938–1941 гг.). Сістэматычная падрыхтоўка прафесійных тэатральных кадраў; Беларускі тэатральны інстытут (1945 г.), з 1953 г. – Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут, з 1991 – Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў. Значныя педагогі: Я. Міровіч, К. Саннікаў, М. Мардвінаў, Дз. Арлоў, Л. Мазалеўская, В. Рэдліх, У. Маланкін, А. Бутакоў. Сучасны стан тэатральнай адукацыі Беларусі (дзейнасць кафедры тэатральнай творчасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры, студый, вучылішчаў мастацтваў). Мастацкая адукацыя ў галіне выяўленчага мастацтва. Дзейнасць у 1920-я гг. студый і школ – у Мінску (Я. Кругера, Г. Віера, А. Тычыны), у Гомеле (імя М. А. Врубеля), у горадзе Веліжы. Стварэнне “новай” школы мастацтва ў Віцебску (1918–1922), К. Малевіч, М. Шагал, Л. Лясіцкі, З. Ермалаева). Значэнне дзейнасці Віцебскага мастацкага тэхнікума (1923 г.), У. Хрусталёў, І. Ахрэмчык, Л. Лейтман, В. Волкаў, М. Эндэ, Ф. Фохт, М. Керзін) у фарміраванні мастацкай школы Беларусі. Роля мастацкага факультэта Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута (1953 г.), мастацка-графічнага факультэта Віцебскага педагагічнага інстытута (1959 г.) у падрыхтоўцы мастакоў розных спецыяльнасцей – жывапіс, графіка, скульптура, дэкратыўна-прыкладное мастацтва, дызайн і г.д. Вядучыя майстры выяўленчага мастацтва Беларусі другой паловы ХХ ст.

Кінамастацтва. Нараджэнне дакументальнага кіно. Творчасць аператара М. Лявонцьева. Ю. Тарыч – заснавальнік ігравога кіно ў Беларусі (“Лясная быль”, 1926 г., “Да заўтра”, 1929 г. і інш.). Адкрыццё кінастудыі “Савецкая Беларусь” у Ленінградзе. Пераезд у Мінск (1938 г.). Падрыхтоўка прафесійных кінарэжысёраў. Першыя творчыя майстэрні В. Турава і В. Дашука. Фарміраванне аператарскай школы: Дз. Зайцаў, Ф. Кучар, Ю. Марухін, Ю. Ялхоў, Т. Логінава, У. Спарышкаў і інш. Ігравы фільм у Беларусі: мастацкае даследаванне тэмы Вялікай Айчыннай вайны. Праблемы драматургіі і

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

акцерскага майстэрства. Развіццё дакументальнага кіно на Беларусі: А. Рудэрман, В. Дашук, Ю. Хашчавацкі, В. Аслюк, М. Жданоўскі і інш. Беларуская школа анімацыйнага фільма: І. Волчык і яго паплечнікі.

Тэма 14. Вядучыя прадстаўнікі сучаснага беларускага мастацтвазнаўства

Фарміраванне гістарычнага і тэарэтычнага мастацтвазнаўства ў галіне музычнага, тэатральнага, выяўленчага і кінамастацтва. Жанры навуковых даследаванняў: артыкулы (публіцыстычныя і навуковыя), рэцэнзіі, раздзелы ў буйных выданнях, манаграфіі, шматтомныя выданні па гісторыі розных відаў мастацтва. Вядучыя прадстаўнікі: музыказнаўства (В. Антаневіч, Г. Глушчанка, Л. Голікава, В. Дадзіёмава З. Мажэйка, Т. Мдывані, Г. Куляшова, І. Назіна, В. Пракапцова, К. Сцепанцэвіч, В. Савіцкая, Р. Сергіенка, Т. Шчарбакова, Н. Юўчанка, і інш.); тэатразнаўства (Г. Барышаў, Т. Гаробчанка, У. Няфёд, А. Сабалеўскі, Р. Смольскі, Ю. Сохар, Ю. Чурко, і інш.); мастацтвазнаўства (Н. Высоцкая, Л. Дробаў, В. Каваленка, П. Карнач, М. Кацар, П. Масленікаў, Л. Пецерсон, А. Пікулік, Я. Сахута, В. Шматаў і інш.); архітэктуры (Т. Габрусь, Ю. Чантурыя, і інш.), кіназнаўства (Н. Агафонава, Е. Бондарава, А. Карпілава, А. Красінскі, В. Мядведзева, В. Нячай, Л. Саянкова, Г. Ратнікаў, Н. Фральцова).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Номер раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Колькасць гадзін КСР	Форма кантроля ведаў
		Лекцыі	Семінары		
1.	Уводзіны	2			
2.	Тэма 1. Антычныя мысліцелі пра значэнне мастацтва	2		2	Вуснае апытанне
3.	Тэма 2. Тэорыя мастацтва ў эпоху Сярэднявечча	4		2	Вуснае апытанне
4.	Тэма 3. Вядучыя прадстаўнікі эпохі Адраджэння пра ролю мастацтва ў жыцці чалавека	4	2	2	Вуснае апытанне
5.	Тэма 4. Мастацтвазнаўчыя даследаванні ў эпоху Класіцызму (Заходняя Еўропа)	4	2		
6.	Тэма 5. Навуковыя распрацоўкі ў галіне мастацтва другой паловы XVII –XVIII стст. (Беларусь, Расія)	4	2		
7.	Тэма 6. Прадстаўнікі рамантызму пра мастацтва	4	2		
8.	Тэма 7. Мастацкая крытыка і навука ў Расіі другой паловы XIX ст.	4	2		
9.	Тэма 8. Музычная крытыка і навука XX ст.	4	2	2	Рэферат
10.	Тэма 9. Навукова-крытычная думка XX ст. у галіне выяўленчага мастацтва	4	2	2	Рэферат
11.	Тэма 10. Навукова-крытычная думка XX ст. у галіне тэатральнага мастацтва	4	2	2	Рэферат
12.	Тэма 11. Навукова-гістарычная думка XX ст. у галіне кінамастацтва	4	2	2	Рэферат
13.	Тэма 12. Фарміраванне мастацкіх школ на Беларусі ад вытокаў да пачатку XX ст.	4	2		
14.	Тэма 13. Мастацкія школы ў Беларусі ў XX ст.	2	2	2	Пісьмовая работа
15.	Тэма 14. Вядучыя прадстаўнікі сучаснага беларускага мастацтвазнаўства	4	2	2	Пісьмовая работа
	Усяго…	**54**	**24**	**18**	

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Взаимодействие и синтез искусств: сб. / АН СССР, Науч. совет по истории мировой культуры, Комис. комплекс. изуч. худож. творчества; редкол. : Д. Д. Благой [и др.]. – Л. : Наука, 1978. – 269 с.
2. История европейского искусствознания : от античности до конца XVIII в. / отв. ред. Б. Р. Виппер, Т. Н. Ливанова. – М. : Изд-во Академии наук СССР, 1963. – 436 с.
3. История европейского искусствознания: первая половина XIX в. / отв. ред. Б. Р. Виппер, Т. Н. Ливанова. – М. : Наука, 1965. – 326 с.
4. История европейского искусствознания: вторая половина XIX в. / отв. ред. Б. Р. Виппер, Т. Н. Ливанова. – М. : Наука, 1966. – 331 с.
5. Театральная критика: история и теория: сб. науч. тр. / ГИТИС им. А. В. Луначарского; отв. ред. Б. Н. Любимова. – М. : Наука, 1989. – 276 с.
6. Искусствознание Запада об искусстве XX века: сб. ст. – М. : Наука, 1988. – 172 с.
7. Соколов, В. С. Киноведение как наука / В. С. Соколов; Федер. агентство по культуре и кинематографии РФ, НИИ киноискусства. – М. : НИИ киноискусства, 2008. – 326 с.
8. Пракапцова, В. П. Спасціжэнне майстэрства / В. П. Пракапцова. – Мінск: МФКД, 2006. – 206 с.

Дадатковая

1. Аникст, А. А. История учений о драме : в 5 т. / А. А. Аникст; АН СССР, ВНИИ искусствоведения М-ва культуры СССР. – М. : Наука, 1967–1988. – 4 т.
2. Арсланов, В. Г. Западное искусствознание XX века / В. Г. Арсланов; [Федер. программа «Культура России» (подпрограмма «Поддержки полиграфии и книгоиздания России»)]. – М. : Традиция : Академ. Проект, 2005. – 862 с. – (Summa).
3. Арсланов, В. Г. Теория и история искусствознания. XX век. Духовно-исторический метод. Социология искусства. Иконология : [учебное пособие для вузов] / В. Г. Арсланов; Рос. акад. художеств, НИИ теории и истории изобразит. искусств. – М. : Академический проект, 2015. – 276 с. – (Концепции).
4. Арсланов, В. Г. Теория и история искусствознания. XX век. Постмодернизм : [учебное пособие для вузов] / В. Г. Арсланов; Рос. акад. художеств, НИИ теории и истории изобразит. искусств. – М. : Академический проект, 2015. – 287 с. – (Концепции).
5. Арсланов, В. Г. Теория и история искусствознания. Античность. Средние века. Возрождение : [учебное пособие для вузов] / В. Г. Арсланов; Рос. акад. художеств, НИИ теории и истории изобразит. искусств. – М. : Культура Академический проект, 2015 [т. е. 2014]. – 436 с. – (Концепции).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

6. Арсланов, В. Г. Теория и история искусствознания. Просвещение. Ф. Шеллинг и Г. Гегель / В. Г. Арсланов; Рос. акад. художеств, НИИ теории и истории изобраз. искусств. – М. : Академический проект, 2015. – 435 с.

7. Базен, Ж. История истории искусства: от Вазари до наших дней / Ж. Базен; общ. ред. и послесл. Ц.Г. Арзаканян. – М. : Прогресс. Культура, 1994. – 525 с.

8. Вздорнов, Г. И. История открытия и изучения русской средневековой живописи. XIX век / Г. И. Вздорнов; ВНИИ реставрации. – М. : Искусство, 1986. – 382 с.

9. Верещагина, А. Г. Русская прогрессивная художественная критика второй половины XIX века. Очерки / А. Г. Верещагина, Н. И. Беспалова; Акад. художеств СССР, НИИ теории и истории изобразительного искусства, Ин-т живописи, скульптуры и архитектуры им. И. Е. Репин; под общ. ред. М. М. Раковой. – М. : Изобразит. искусство, 1979. – 278 с.

10. Верещагина, А.Г. Русская художественная критика середины и второй половины XVIII века. Очерки / А. Г. Верещагина; Рос. Акад. художеств, НИИ теории и истории изобразительных искусств. – М. : Акад. НИИ, 1991. – 229 с.

11. Виппер, Б. Р. Введение в историческое изучение искусства / Б. Р. Виппер; ВНИИ искусствознания. – М. : Изобразит. искусство, 1985. – 386 с.

12. Герцман, Е. В. Музыкальная боэциана / Е. В. Герцман. – СПб. : Глаголь, 1995. – 479 с. – (Основания христ. культуры).

13. Искусствознание и психология художественного творчества: сб. ст. / АН СССР, ВНИИ искусствознания М-ва культуры СССР; отв. ред. А. Я. Зись, М. Г. Ярошевский. – М. : Наука, 1988.– 350 с.

14. История советского театроведения : очерки, 1917–1941 : сб. / АН СССР [и др.] ; редкол. : Г. А. Хайченко (отв. ред.) [и др.]. – М. : Наука, 1981.– 365 с.

15. История театроведения народов СССР : очерки, 1917–1942 / АН СССР [и др.] ; Г. А. Хайченко (отв. ред.). – М. : Наука, 1985.– 303 с.

16. Кауфман, Р. С. Русская и советская художественная критика с середины XIX в. до 1941 г. : учеб. пос. / Р. С. Кауфман. – М. : Изд-во МГУ, 1978. – 176 с.

17. Театральная жизнь России эпохи Елизаветы Петровны: док. хроника, 1741 – 1750: в 2 ч. / Рос. акад. наук, Науч. совет по истории мировой культуры, Гос. ин-т искусствознания М-ва культуры Рос. Федерации; сост. Л. М. Старикова. – М. : Наука, 2003. – (Документальная хроника театральной жизни России XVIII века: вып. 2).

18. Театральная критика 1917–1942 годов : пробл. развития : сб. науч. тр. / Ленингр. гос. ин-т театра, музыки и кинематографии им. Н. К. Черкасова ; редкол. : А. Я. Альтшуллер (отв. ред.) [и др.]. – Л. : ЛГИТМИК, 1987. – 172 с.

19. Театральная критика и современность : семинарий по театр. критике : учеб пос. / Ю. М. Барбой, В. В. Иванова, Е. С. Калмановский [и др.] ; отв. ред. В. В. Иванова. – Л. : ЛГИТМИК, 1982. – 75 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

20. Шестаков, В. П. История музыкальной эстетики от античности до XVIII века / В. П. Шестаков. – Изд. 2-е. – М. : URSS Изд-во ЛКИ, 2010. – 351 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Рэкамендаваны спіс першакрыніц

1. Аристотель. Сочинения : в 4 т. / Аристотель ; АН СССР, Ин-т философии. – М. : Мысль, 1975 – 1983. – 4 т.

2. Асафьев, Б. В. Избр. труды : в 5 т. / Б. В. Асафьев. – М. : Изд-во Акад. наук СССР, 1952–1957. – 5 т.

3. Асафьев, Б. В. Русская музыка XIX и начала XX века / Б. В. Асафьев. – 2-е изд. – Л. : Музыка, Ленингр. отд-ние, 1968. – 324 с.

4. Белинский, В. Г. О драме и театре : сб. : в 2 т. / В. Г. Белинский. – М. : Искусство, 1983. – 2 т.

5. Вагнер, Р. Избранные работы / Р. Вагнер. – М. : Искусство, 1978. – 695 с.

6. Вазари, Д. Жизнеописания наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих: в 5 т. / Д. Вазари ; под ред. А. Г. Габричевского. – М. : АСТ, Астрель, 2001. – 5 т.

7. Варбург, А. Великое переселение образов : исследование по истории и психологии возрождения античности / А. Варбург; [пер. с нем. Е. Козиной пер. ит. текстов Н. Булаховой пер. лат. текстов Д. Захаровой]. – СПб. : Азбука-классика, 2008. – 383 с. – (Художник и знаток).

8. Вельфлин, Г. Основные понятия истории искусства : проблема эволюции стиля в новом искусстве / Г. Вельфин. – СПб. : ТОО Мифлин XX, 1994. – 427 с. – (Классика искусствознания).

9. Вентури, Л. От Мане до Лотрека / Л. Вентури; [пер. с ит. Ц. И. Кин ст. : И. А. Доронченков]. – СПб. : Азбука-классика, 2007. – 352 с. – (Серия «Художник и знаток»).

10. Винкельман, И. И. История искусства древности. Малые сочинения / И. И. Винкельман; изд. подгот. И. Е. Бабанов. – СПб. : Алетейя, 2000. – 797 с.

11. Гегель, Г. Эстетика : в 4 т. / Г. Гегель ; пер. под ред. М. Лифшица.– М. : Искусство, 1968 –1973. – 4 т.

12. Грабарь, И. Э. Моя жизнь. Автомонография. Этюды о художниках / И. Э. Грабарь; сост. вступит. ст. и коммент. В. М. Володарского. – М. : Республика, 2001. – 495 с.

13. Зедльмайр, Г. Искусство и истина: теория и метод истории искусства / Г. Зедльмайр. – СПб. : Axiona: Наследников, 2000. – 276 с.

14. Зедльмайр, Г. Пифагорейское музыкознание: начала древнегреч. науки о музыке / Г. Зедльмайр; М-во культуры Рос. Федерации, Рос. акад. наук, Рос. ин-т истории искусств. – СПб. : Гуманитар. акад., 2003. – 383 с. – (Studia classica: отеч. исслед. по антич. и средневековой истории).

15. Искусствознание и психология художественного творчества : сб. ст. / АН СССР, ВНИИ искусствознания М-ва культуры СССР ; отв. ред. А. Я. Зись, М. Г. Ярошевский. – М. : Наука, 1988.– 350 с.

16. Кремлев, Ю. А. Избранные статьи : в 5 вып. / Ю. А. Кремлев. – Л. : Музыка, 1976. – 231 с. – Вып. 1–5.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

17. Ларош, Г. А. Избранные статьи: в 5 вып. / Г. А. Ларош. – Л. : Музыка, 1974–978. – 5 вып.

18. Лотман, Ю. М. Семиотика кино и проблемы киноэстетики / Ю. М. Лотман. – Таллин : Ээсти раамат, 1973. – 138 с.

19. Марков, П. А. О театре : в 4 т. / П. А. Марков. – М. : Искусство, 1974–1978. – 4 т.

20. Мейерхольд, В. Э. Статьи. Письма. Речи. Беседы : в 2 т. / В. Э. Мейерхольд / сост., ред. текстов А. В. Февральский. – М. : Искусство, 1968. – 2 т.

21. Немирович-Данченко, В. И. Театральное наследие : в 2 т. / В. И. Немирович-Данченко. – М. : Искусство, 1952–1954. – 2 т.

22. Одоевский, В. Ф. Музыкально-литературное наследие / В. Ф. Одоевский. – М. : Гос. муз. изд., 1956. – 723 с.

23. Островский, Н. А. О театре : записки, речи и письма / Н. А. Островский. – М. : Искусство, 1941.– 236 с.

24. Панофский, Э. Ренессанс и «ренессансы» в искусстве Запада / Э. Панофский; [пер. с англ. А. Г. Габричевского под ред. В. Д. Дажиной]. – СПб. : Азбука-классика, 2006. – 542 с. – (Художник и знаток).

25. Панофский, Э. Этюды по иконологии : гуманистические темы в искусстве Возрождения / Э. Панофский; [пер. с англ. Н. Г. Лебедевой, Н. А. Осминской пер. цитат с древнегреч., ит., лат., нем., фр. Д. И. Захаровой и др.]. – 2-е изд.. – СПб. : Азбука-классика, 2009. – 430 с. – (Художник и знаток).

26. Певзнер, Н. Английское в английском искусстве / Н. Певзнер; Пер. [с англ.] О. Р. Демидовой. Идеологические источники радиатора «роллс-ройса» / Пер. [с англ.] Л. Н. Житковой. – СПб. : Азбука-классика, 2004. – 320 с. – (Художник и знаток). – (Азбука-Классика).

27. Рескин, Дж. Камни Венеции / Дж. Рескин; [пер. с англ. А. В. Глебовской, Л. Н. Житковой]. – СПб. : Азбука-классика, 2009. – 351 с. – (Художник и знаток).

28. Роллан, Р. Музыкально-историческое наследие : в 8 вып / Р. Роллан – М. : Музыка, 1986–1990. – 8 вып.

29. Серов, А. Н. Статьи о музыке : в 7 вып. / А. Н. Серов. – М. : Музыка, 1950–1957. – 7 вып.

30. Стасов, В. В. Статьи о музыке : в 5 вып. / В. В. Стасов. – М. : Музыка, 1974–1980. – 5 вып.

31. Станиславский, К. С. Собр. соч. : в 8 т. / К. С. Станиславский / редкол. : М. Н. Кедров (гл. ред.) [и др.]. – М. : Искусство, 1954–1961. – 8 т.

32. Ушаков, С. К люботщательному иконного писания / С. Ушаков // Вестник О-ва древнерусского искусства / С. Ушаков. – М. , 1974.– 3 вып.

33. Хогарт, У. Анализ красоты: теория искусств / У. Хогарт; пер. с англ. – 2-е изд. – Л. : Искусство, Ленингр. отд-ние, 1987. – 254 с.

34. Шеллинг, Ф. Сочинения : в 2 т. / Ф. Шеллинг ; сост. , ред. авт. вступит. ст. А. В. Гулыга. – М. : Мысль, 1987. – 2 т. – (ФН. : Филос. Наследие; Т. (02)

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

35. Штелин, Я. Записки Якоба Штелина об изящных искусствах в России : в 2 т. / Я. Штелин ; сост. К.В. Малиновский. – М. : Искусство, 1990. – 2 т.

36. Эйзенштейн, С. М. Неравнодушная природа / С. М. Эйзенштейн // Избр. пр-ния : в 6 т. – М. : Искусство, 1964–1971. – Т. 3. – М. , 1966. – С. 37–432.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Рэкамендаваныя метады і тэхналогіі навучання

Выкладанне гісторыі мастацкай крытыкі і мастацтвазнаўства мэтазгодна ажыццяўляць у форме лекцыйных і семінарскіх заняткаў з выкарыстаннем асноўных метадаў (тэхналогій) навучання. Так, можна ажыццяўляць адукацыйны працэс праз праблемнае навучанне (даследчыя метады) з выкарыстаннем камунікатыўных тэхналогій (дыскусія, праблемныя дэбаты, круглыя сталы і інш).

Заняткі суправаджаюцца мульцімедыйнымі дэманстрацыямі, слайд-прэзентацыямі для ўзмацнення эмацыйна-вобразнага ўспрымання матэрыялу курса.

Рэкамендацыі па арганізацыі самастойнай работы студэнтаў

Мэтай самастойнай работы студэнтаў з’яўляецца стымуляванне іх пазнавальнай актыўнасці, пераход на прадуктыўны, творчы ўзровень засваення ведаў у развіцці акадэмічных, сацыяльна-асобасных, прафесійных кампетэнцый.

Самастойная работа студэнтаў арганізуецца ў адпаведнасці з Палажэннем аб самастойнай рабоце студэнтаў. Па дысцыпліне распрацоўваецца вучэбна-метадычны комплекс з матэрыяламі і рэкамендацыямі, якія дапамогуць студэнту ў арганізацыі самастойнай работы. Для ацэнкі якасці самастойнай работы студэнтаў ажыццяўляецца кантроль за яе выкананнем у форме кіруемай самастойнай работы (КСР). Форма правядзення заняткаў па КСР – пісьмовае апытанне, якое прадугледжвае кароткі адказ на пытанні па тэмах КСР.

Адсутнасць вучэбных дапаможнікаў па названай вучэбнай дысцыпліне, супярэчнасці ў поглядах на шматлікую праблематыку мастацтвазнаўства, дачынення да яго мастацкай крытыкі, дазваляюць ствараць аўтарскія варыянты вучэбных праграм па вывучэнні названай дысцыпліны.

Найбольш якаснаму працэсу навучання студэнтаў па названай дысцыпліне павінна садзейнічаць азнаямленню з першакрыніцамі.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

Рэкамендуемы дыягнастычны інструментарый

Для ажыццяўлення кантралюемай самастойнай работы студэнтаў рэкамендуецца выкарыстоўваць дыягнастычны інструментарый, які мае дыдактычны характар і ўжываецца комплексна. У якасці аднаго са сродкаў кантролю і ацэнкі могуць быць выкарыстаны крытэрыяльна-арыентаваныя тэсты. Яны ўяўляюць сабой сукупнасць тэставых заданняў закрытай формы з адным або некалькімі варыянтамі правільных адказаў; заданняў на ўстанаўленне адпаведнасці паміж элементамі двух мностваў з адным або некалькімі суадносінамі і роўным або рознай колькасцю элементаў у мноствах; заданняў на ўстанаўленне правільнай паслядоўнасці, якія мяркуюць фармалізаваны адказ.

Для вымярэння ступені адпаведнасці вучэбных дасягненняў студэнта патрабаванням адукацыйнага стандарту таксама рэкамендуецца выкарыстоўваць заданні адкрытай формы са свабодна канструяваным адказам,

праблемныя і творчыя задачы, якія прадугледжваюць эўрыстычную дзейнасць і нефармалізаваны адказ.

Кафедры ВНУ маюць права вызначаць віды і перыядычнасць ажыццяўлення кантрольна-ацэначнай дзейнасці з улікам структуры зместу вучэбнай дысцыпліны.

Дыягностыка кампетэнцый студэнта

Для кантролю якасці адукацыі, у тым ліку прымянення камп'ютарнага тэсціравання выкарыстоўваюцца наступныя сродкі дыягностыкі:

- тыпавыя заданні;
- тэсты па асобных раздзелах і дысцыпліне ў цэлым;
- пісьмовыя кантрольныя работы;
- вуснае апытанне падчас заняткаў;
- складанне рэфератаў па асобных раздзелах дысцыпліны;
- выступленні студэнтаў на семінарах па распрацаваных імі тэмах;
- пісьмовы экзамен;
- абарона дыпломных праектаў (работ).

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

КРЫТЭРЫІ АДЗНАКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ СТУДЭНТА

Балы	Паказальнікі адзнакі
1 (адзін)	Адсутнасць прырашчэння ведаў і кампетэнтнасці ў межах адукацыйнага стандарту, адказ ад адказа.
2 (два)	Фрагментарныя веды ў межах адукацыйнага стандарту; ведаў асобных літаратурных крыніц, рэкамендаваных вучэбнай праграмай дысцыпліны; неуменне выкарыстання навуковай тэрміналогіі дысцыпліны, наяўнасць у адказе грубых і лагічных памылак; пасіўнасць на семінарскіх занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.
3 (тры)	Недастаткова поўны аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту; веданне часткі асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, выклад адказу на пытанні з істотнымі і лагічнымі памылкамі; слабае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, некампетэнтнасць у вырашэнні стандартных (тыпавых) задач; няўменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках вывучаемай дысцыпліны: пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.
4 (чатыры)	Дастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту; засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічнае выкладанне адказу на пытанні, уменне рабіць высновы без істотных памылак; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць у вырашэнні стандартных (тыпавых) задач; уменне пад кіраўніцтвам выкладчыка вырашаць стандартныя (тыпавыя) задачы; уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім ацэнку; праца пад кіраўніцтвам выкладчыка на практычных, лабараторных занятках, дапушчальны ўзровень культуры выканання заданняў.
5 (пяць)	Дастатковыя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, пісьменнае, лагічна правільнае выкладанне адказу на пытанні, уменне рабіць высновы; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць у вырашэнні вучэбных і прафесійных задач; здольнасць самастойна прымяняць тыпавыя рашэнні ў рамках вучэбнай праграмы; засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

	самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, фрагментарны ўдзел у групавых абмеркаваннях, дастатковы ўзровень культуры выканання заданняў.
6 (шэсць)	Дастаткова поўныя і сістэматызаваныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы; выкарыстанне неабходнай навуковай тэрміналогіі, пісьменнае, лагічна правільнае выкладанне адказу на пытанні, уменне рабіць абагульненні і абгрунтаваныя высновы; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць у вырашэнні вучэбных і прафесійных задач; здольнасць самастойна прымяняць тыпавыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы; засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку; актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках; перыядычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, дастаткова высокі ўзровень культуры выканання заданняў.
7 (сем)	Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменнае, лагічна правільнае выкладанне адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач; свабоднае валоданне тыпавымі рашэннямі ў рамках вучэбнай праграмы; засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку; самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, удзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.
8 (восем)	Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх пастаўленых пытаннях у аб'ёме вучэбнай праграмы; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменнае і лагічна правільнае выкладанне адказу на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны (у тым ліку тэхнікай інфармацыйных тэхналогій), уменне яго выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач; здольнасць самастойна вырашаць складаныя праблемы ў рамках вучэбнай праграмы; засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны; уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку; актыўная

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

	самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, сістэматычнае ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.
9 (дзевяць)	Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы; дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменнае, лагічна правільнае выкладанне адказу на пытанні; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач; здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі ў рамках вучэбнай праграмы; поўнае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмнай дысцыпліны; уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку; сістэматычная, актыўная самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.
10 (дзесяць)	Сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы, а таксама па асноўных пытаннях, якія выходзяць за яе межы; дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), пісьменнае, лагічна правільнае выкладанне адказу на пытанні; бездакорнае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны , уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач; выяўленая здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі; поўнае і глыбокае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры па дадзенай вучэбнай дысцыпліне; уменне свабодна арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і кірунках па вывучаемай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку, выкарыстоўваць навуковыя дасягненні іншых дысцыплін; творчая самастойная праца на практычных, лабараторных занятках, актыўны творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ